

Participatiekader 2023

Inhoud

Doel Participatiekader 2023	4
De essentie	4
Totstandkoming van het kader	4
Relatie met Omgevingswet	5
Definities.....	6
1. Functie van het kader.....	7
2. Wat levert participatie op?	8
3. Wat zijn de manieren van participatie?	8
We onderscheiden 3 manieren van participatie.....	9
En inspraak dan?	10
4. Wanneer zetten we participatie in?.....	11
5. Wie vragen we om te participeren?.....	12
Representativiteit versus diversiteit	12
Als mensen niet mee willen doen	12
6. Belangrijke kaders om participatie waardevol te laten zijn	12
Open basishouding.....	13
Heldere kaders en transparante keuzes.....	13
Iedereen doet mee en met gemak.....	13
Sluit aan bij lokale structuren.....	13
Realistisch en zakelijk.....	14
Lerende houding	14
Veranderingen gaandeweg = gedeelde verantwoordelijkheid	14
Organisatiestructuur	14
7. Een continu leerproces door monitoren en evalueren	15
Leren als gemeente	15
Leren per project.....	15
Belangrijke kwaliteitsmaatstaven	15
8. De rol van de raad bij participatie	15
Raad geeft richtlijnen mee voor participatie	16
Raad geeft grenzen mee voor participatie > participatieruimte.....	16
9. Hoe dan?	16
Begin van de participatie.....	17
Stap 1: analyse.....	17

Stap 2: aanpak	18
Stap 3: afspraken	18
Na de participatie	19
Ter afsluiting.....	19

Doel Participatiekader 2023

Maastricht wil een stad van verbondenheid zijn. Een stad die we samen zijn en samen vormgeven. Als gemeente investeren we daarom in de samenwerking met en tussen inwoners, ondernemers, vrijwilligers, belangenverenigingen, werkgevers, onderwijsinstellingen, woningcorporaties en vele andere partijen in de stad. Graag benutten we de kennis en ervaring die onze stad rijk is. Dat doen we onder andere door burger- en overheidsparticipatie ruimte te geven. In dit kader leggen we de uitgangspunten vast.

Het 2e doel van dit kader is om een startpunt te creëren zodat we met elkaar gericht kunnen bijsturen op, maar ook het gesprek kunnen voeren over participatie om zo gefundeerd de koers voor participatie aan te scherpen.

De essentie

Het Participatiekader is de manier waarop gemeente Maastricht participatie wil inzetten. Het college en de raad kiezen er bewust voor om via participatie hun inhoudelijke beleidskeuzes te verrijken. Participatie helpt ook bij betere uitvoering.

De gemeenteraad wil (bewuster) aan participatie werken. Om deze werkwijze stevig neer te zetten moeten middelen worden vrijgemaakt. Ieder project kent daarbij een eigen dynamiek, een ander inzet en reikwijdte en vraagt daarom een andere opzet van uitvoering. Dat betekent echter niet dat er geen rode draad in participatiebeleid is. In de participatieaanpak kiezen we voor 3 vormen van participatie: MEEpraten, SAMENwerken en MEEbeslissen. Informeren is daarbij een basisbehoefte die we zo goed mogelijk vervullen.

Om de kennis te delen met collega's, investeren we in participatieadviseurs en gaan we participatietrainingen verzorgen voor medewerkers. De participatieadviseurs adviseren projectleiders, vergunners en beleidsmedewerkers over de inzet en opzet van participatie bij de verschillende processen en projecten. Om te blijven leren evalueren we 1 keer per 2 jaar een aantal participatieprocessen. De hoofdlijnen van deze lessen worden besproken met de raad. Door dit te doen, kan het beleid steeds verder vorm krijgen. Immers, we doen al veel aan participatie, maar het kan nog beter. Daarom willen we blijven leren hoe participatie een goede plek in ons dagelijks werk krijgt en behoudt.

Totstandkoming van het kader

In een intern en extern participatietraject is met collega's, bewoners, belanghebbenden en organisaties gesproken over het op te stellen participatiebeleid van de gemeente Maastricht. Inclusief de manier waarop dit vertaald kan worden naar participatie bij initiatieven en beleid in het ruimtelijk domein. Er hebben in dat kader verschillende dialoogbijeenkomsten en overleggen plaatsgevonden en er zijn verschillende enquêtes afgenomen.

Er is op verschillende manieren met partijen gesproken over het thema participatie met het oog op het verzamelen van input voor het participatiebeleid:

- Stadsbrede enquête in maart 2021: 2857 respondenten.
- Dialoogavond met deelnemers participatieproces omgevingsvisie: (8 deelnemers) en 2 dialoogavonden met inwoners over participatie (+/- 90 deelnemers) in 2021.
- Online sessie participatie in juni 2021 met presentatie opgehaalde resultaten en tafelgesprek.
- Diverse interne bijeenkomsten: interne klankbordgroep, interne kerngroep en diverse overleggen over specifieke thema's (zoals communicatie, vergunnen). Ook opbrengst van eerdere dialogen

over en onderzoek naar participatie wordt meegenomen. Denk aan de bijeenkomst voor het Plan van aanpak burger- en overheidsparticipatie (30 oktober 2019), de rapportage Gouden Sleutels (februari 2019), de rapportage Quicksan Lokale Democratie (maart 2020) en de Verkenning participatie Omgevingswet (mei 2020).

De vele gesprekken met belanghebbenden, belangstellenden en deskundigen hebben -samen met de ervaringen- geleid tot een contourennota (bijlage a) waarbij de mogelijke ontwikkelrichtingen worden geduid. Vervolgens heeft de raad eind 2021 10 stellingen vastgesteld als richting voor dit stuk.

In de afgelopen periode is ook gekeken naar hoe andere gemeenten dit vraagstuk aanpakken. Er zijn gesprekken gevoerd met de gemeenten Amsterdam, Sittard-Geleen, Groningen, Almere en De Bilt. De lessen die zij hebben getrokken, hebben we gebruikt om zo het wiel niet opnieuw uit te vinden.

Uit de gesprekken kwam de tip naar voren om juist ook na vaststelling in gesprek te blijven met de gemeente(raad) over het participatiebeleid. Onder andere daarom is voor de bepalingen voor participatie in het ruimtelijk domein gekozen voor een evaluatie na 1 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet¹. Deze richt zich niet alleen op de interne organisatie, maar ook op de initiatiefnemers en belanghebbenden die met de participatiebepalingen te maken hebben gehad. Het algemene participatiekader wordt op eenzelfde manier geëvalueerd.

Relatie met Omgevingswet

Participatie is in de gemeente Maastricht al vaker aan de orde gekomen, waaronder in de vastgestelde "Participatiebepalingen ruimtelijke ontwikkelingen" (november 2021). Dit in verband met de toekomstige inwerkingtreding van de Omgevingswet. De Omgevingswet wil de positie van participatie in het ruimtelijk domein versterken en bovendien meer naar voren halen in het proces. Over participatie stelt de Omgevingswet dat:

- Het primair de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer is om adequate participatie te organiseren. Dit gestimuleerd moet worden door de gemeente en zij bovendien participatiebeleid moet hebben.
- De gemeente betreft de informatie over de participatie(uitkomst) bij de afweging voor vergunningverlening, maar geen adequate participatie is geen grond voor het buiten behandeling laten of weigeren van de aanvraag.
- Voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (activiteiten die volgens het omgevingsplan niet rechtstreeks zijn toegestaan) kan de raad gevallen aanwijzen waarbij participatie verplicht is.
- Voor gemeenten geldt een kennisgevingsplicht bij het omgevingsplan en de projectprocedure en een motiveringsplicht bij de omgevingsvisie, omgevingsprogramma's en het omgevingsplan.

Hiermee is participatie in de omgevingswet geborgd, maar regelt het alleen het wat en niet het hoe. In het hoofdstuk 'Hoe dan' is de participatieleidraad vanuit de Omgevingswet integraal overgenomen om zo richting te geven aan de manier waarop we aan participatie willen doen.

Het participatiekader is daarmee overkoepelend aan de "Participatiebepalingen ruimtelijke ontwikkelingen".

¹ Het participatiekader geeft overkoepelen de afspraken weer zoals we die in de gemeente Maastricht met elkaar maken. Eerdere besluitvorming, bijvoorbeeld ten aanzien van de omgevingswet, zijn dan ook in lijn met dit kader.

Definities

Het betrekken van anderen bij je plannen heet 'participatie'. We vinden het belangrijk om de stad te betrekken bij het maken van plannen. Daar kunnen we met elkaar van leren. Ook willen we dicht bij de stad staan als initiatieven zich ontplooiën en als er expertise of hulp wordt gevraagd. Om die reden investeren we in samenwerking. We noemen deze samenwerking 'burger- en overheidsparticipatie'.

We willen als Maastricht verbonden zijn. Dat houdt ook in dat we ernaar streven om de afstand tussen de gemeente en de stad kleiner te maken. Participatie draagt hier actief aan bij.

Het verschil tussen burgerparticipatie en overheidsparticipatie

Bij *burgerparticipatie* doen burgers, bewoners en partners mee met plannen van de overheid.

De gemeente is initiatiefnemer en betreft burgers, bewoners en partners. Zij krijgen direct of indirect de kans om invloed uit te oefenen op de ontwikkeling, uitvoering en/of evaluatie van plannen vanuit de gemeente. Het kan gaan om meepraten, samenwerken of meebeslissen.

Bij *overheidsparticipatie* doet de overheid mee met plannen van inwoners of ondernemers.

Inwoners of ondernemers nemen zelf een initiatief om de stad of hun leefomgeving te verbeteren.

Als gemeente zijn we bij vrijwel alle initiatieven bevoegd gezag, maar niet altijd betrokken bij het initiatief. Als overheid doen wij, indien gewenst, mee met de initiatieven als participant. En stimuleren en adviseren wij de initiatiefnemer over adequate participatie zodat er ruimte is voor inwoners, ondernemers en belanghebbenden om te participeren.

Initiatiefnemers

De initiatiefnemer is degene met het idee of het plan. Bij de initiatiefnemer ligt de bal als het gaat om het initiëren van participatie.

De stad

Er zijn verschillende groepen en organisaties waar de gemeente een intensieve relatie mee heeft.

Bijvoorbeeld uitvoeringspartners, de universiteit, politie, bewoners, buurtnetwerken, toeristen, buurtorganisaties en de ondernemersverenigingen. Al deze groepen hebben een belang bij de stad. In dit document korten we deze grote groep af tot kortweg de stad. Daarmee bedoelen we dus alle belanghebbenden.

Inspraak

Inspraak is de wettelijke regeling die invulling geeft aan het betrekken van inwoners, bedrijven en belanghebbenden bij besluitvorming om zo een beter afgewogen besluit te nemen. Sommige vormen van inspraak zijn verplicht, zoals de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen in reactie op een bestemmingsplan. Hoewel de doelstellingen van inspraak en participatie elkaar kunnen overlappen, is het niet zo dat participatie (wettelijke) inspraak vervangt.

1. Functie van het kader

Maastricht is niet van de gemeente, de bestuurders of ambtenaren, maar van de *gemeenschap*. Daarom heeft de gemeente een *open* en *uitnodigende* houding naar deze gemeenschap. Zij geven *consequent* en *continu* samen vorm en *inhoud* aan maatschappelijke opgaven vanuit een gezamenlijk geformuleerde toekomstvisie.

Met dit kader zorgen we ervoor dat de meningen, standpunten en belangen van de stad helder worden en worden meegewogen bij het maken en uitvoeren van beleid en projecten. Die meningen en belangen kunnen tegenover elkaar staan. Dat maakt participatie noodzakelijk, maar daarmee ook complex en niet altijd leuk. Dit kader geeft richting aan participatie binnen Maastricht en is een leidraad voor de gemeenteraad, betrokkenen, ondernemers, college en initiatiefnemers, zodat we participatie samen, met en in onze stad, beter vorm kunnen geven.

Bij projecten vanuit de gemeente volgen we dit kader. Bij participatietrajecten van derden stimuleren we dit, maar we nemen het proces niet over. Alleen bij aangewezen buitenplanse activiteiten (die niet rechtstreekt toegestaan zijn volgens het omgevingsplan) stelt de gemeente participatie verplicht conform het kader.

Met het participatiekader in de hand hebben we heldere richtlijnen voor participatie in Maastricht en weten we welke afwegingen we maken voor het inrichten van een participatieproces. Daarmee zijn verwachtingen voor alle betrokkenen een stuk duidelijker. Hiermee hebben we een stevige basis waar we samen op voort kunnen bouwen. We beschouwen dit kader als een basis om verder op door te groeien.

Het proces is niet af. Samen moeten we werken aan hoe we dit kader in de praktijk brengen. Wat we daarbij leren, nemen we mee. Op naar de volgende versie. Met de 1e versie van dit kader in de hand, gaan we het gesprek aan binnen het bestuur, binnen de organisatie, maar vooral ook met de mensen in de stad. Wat kunnen we van elkaar leren en hoe kunnen we dit steeds iets beter doen? Het doel van dit kader is dan ook het verbeteren van het gesprek met de stad.

Een kader biedt houvast voor alle partijen. Het geeft richting en draagt bij aan de rolzuiverheid. Dankzij dit kader:

RAAD

- heeft de raad vooraf duidelijke kaders voor participatie
- heeft de raad achteraf beter zicht op hoe participatie is verlopen
- is de rolverdeling tussen de raad en het college vooraf verkend en bepaald
- kan de raad dit ook beter uitleggen aan de stad.

COLLEGE

- kan het college beter sturen op participatie in de uitvoering
- kan het college de gemaakte keuzes in een raadsvoorstel beter onderbouwen
- is de rolverdeling tussen de raad en het college vooraf verkend en bepaald
- kan het college die rolverdeling ook transparant uitleggen aan de stad
- is er een duidelijk beeld van wat we in Maastricht hebben afgesproken over participatie
- is er een houvast voor de afwegingen die gemaakt moeten worden in de uitvoering
- kan aan de stad uitgelegd worden wat de kaders zijn.

ORGANISATIE

- weten ambtenaren wat wordt verstaan onder participatie
- hebben ambtenaren een houvast om het gesprek aan te gaan met de stad en om participatie zelf in te richten
- hebben ambtenaren een houvast om initiatiefnemers te adviseren en participatie rondom initiatieven te beoordelen
- kunnen ambtenaren beter aangeven welke keuzes er gemaakt worden en waarom.

INITIATIEFNEMERS

- hebben de initiatiefnemers een houvast om het gesprek over participatie aan te gaan
- krijgen de initiatiefnemers inzicht in wat er van hen verwacht wordt en waarom
- kunnen zij beter verantwoorden welke keuzes zij gemaakt hebben.

DE STAD

- weten de deelnemers beter wat zij van participatie mogen verwachten
- weten de deelnemers welke invloed en welke zeggenschap zij hebben in een participatietraject
- weten de deelnemers wat er wordt gedaan met hun bijdrage en waar ze die informatie kunnen vinden.

2. Wat levert participatie op?

Er zijn allerlei redenen om tijdens een proces of in een project met elkaar in gesprek te gaan.

Samengevat heeft participatie 1 of meer van deze doelen.

- *Betere plannen*: de inhoud van het product/project/proces kan beter worden. Het bevragen en betrekken van anderen helpt om betere plannen te maken. Door belangen, kansen en zorgen in beeld te brengen en gebruik te maken van ideeën, kennis en ervaringen van de stad, kunnen beleid, producten of projecten verrijkt worden.
- *Belangen helder hebben*: door belangen en/of denkwijzen helder in beeld te hebben is een zorgvuldige afweging mogelijk. Het brengt een breder perspectief van inzichten mee. Door ook duidelijk te laten zien welke afwegingen we maken, kunnen we keuzes beter verantwoorden.
- *Vertrouwen*: vertrouwen betekent dat de stad, de overheid en de initiatiefnemer weten wat ze van elkaar kunnen verwachten. Participatie is een manier om met elkaar in gesprek te gaan of om samen te werken en op deze manier te bouwen aan vertrouwen. Het is belangrijk dat iedereen goed geïnformeerd wordt, dat er ruimte is voor iedereen om een eigen inbreng te leveren. Die inbreng moet gerespecteerd worden en serieus worden meegewogen. Dit draagt bij aan het zorgen voor wederzijds vertrouwen in de relatie.
- *Zeggenschap vergroten*: invloed van de stad directer vormgeven in bepaalde (beleids)keuzes om daarmee de directe democratie meer te laten plaatsvinden.

3. Wat zijn de manieren van participatie?

We spreken van participatie als de stad actief kan meepraten, meebeslissen of samenwerken bij de ontwikkeling of de uitvoering van beleid. Bij participatie is **altijd sprake van tweerichtingsverkeer**. Dit houdt ook in dat informeren in Maastricht **niet** als specifieke stap in de participatie wordt gezien,

maar als basisonderdeel. Informatie verstrekken is een basistaak van de initiatiefnemer en is onderdeel van de participatiemethode.

Bij alle manieren van participatie speelt communicatie een onmisbare rol. Ook als je niet kiest voor participatie, heeft degene met een idee de verantwoordelijkheid om de stad goed te informeren zodat de stad weet wát er besloten gaat worden en wáár ze terecht kunnen als ze willen reageren. Participatie bestaat niet zonder communicatie. Zorg aan de voorzijde voor helderheid. Zowel over het proces, als over het kader: wie is de 'eigenaar', welke belanghebbenden zijn er, wat is het doel van het participatieproces en wat gebeurt er met de inbreng. Heldere communicatie zorgt voor duidelijke en juiste verwachtingen, stimuleert betrokkenheid en leidt uiteindelijk tot een succesvol resultaat. Dat betekent ook dat de gemeente niet altijd verantwoordelijk is voor de communicatie. Als iemand een plan ontwikkelt, moet hij of zij zelf zorgen voor de communicatie (over het participatieproces) naar de belanghebbenden.

We onderscheiden 3 manieren van participatie

MEEpraten gaat over de mogelijkheid om meningen, ervaringen en ideeën in te brengen.

De manier en de uitvoering blijven bij degene met het idee. Door de stad te laten meepraten worden meningen, standpunten en belangen helder in beeld gebracht. De stad helpt bij het besluit. De inbreng van anderen hoeft **niet** over genomen te worden. We wordt verwacht dat uitlegbaar is waarom dit niet gebeurt. Meepraten is dus heel breed: het kan zijn dat mensen worden uitnodigt om verkennend mee te denken over alle mogelijke ideeën of richtingen. In een brainstorm bijvoorbeeld. Het kan ook zijn dat er al 1 of meer concrete richtingen voor ogen zijn en mensen uitgenodigd worden om mee te praten over de concrete uitvoerbaarheid hiervan of om aan te geven wat hun voorkeur heeft. Dan is hun inbreng meer richtinggevend. Afhankelijk van de insteek kan het zijn dat een relatief kleine groep experts uitgenodigd wordt of dat er juist een zo groot mogelijk bereik wordt nagestreefd.

SAMENwerken gaat over de mogelijkheid voor anderen om de verantwoordelijkheid voor (een deel van) de uitvoering te dragen.

Bij samenwerken gaat men met elkaar in gesprek over wie welke rol oppakt en wie welke verantwoordelijkheid heeft. Bijvoorbeeld in de organisatie van een project, het overnemen van onderhoud en beheer, het doen van onderzoek voor beleid of meewerken aan het opstellen van een visie.

Ook hierbij zijn heldere afspraken van belang. Dit gaat over meer dan opdrachtgeverschap want daarbij ligt de verantwoordelijkheid nog steeds bij de opdrachtgever. Bij samenwerking wordt de verantwoordelijkheid gedeeld treden de men elkaar als gelijkwaardige gesprekspartners tegemoet. Dit is bijvoorbeeld het geval bij cocreatie en als de gemeente participeert in het initiatief van betrokkenen.

MEEbeslissen gaat over de mogelijkheid voor anderen om bij te dragen aan het besluit.

Hiermee wordt (een deel van) het besluit uit handen geven. Als hiervoor gekozen wordt dan is het nog belangrijker dan bij de andere manieren, om vooraf helderheid te scheppen in ieders rol. De kaders waarbinnen beslissingen genomen kunnen worden, moeten heel duidelijk zijn.

We kennen binnen Maastricht al de volgende vormen van meebeslissen.

- **Burgerbegroting:** dit is een proces van democratische besluitvorming en een vorm van directe democratie waarbij de burgers zelf beslissen hoe een gemeentelijk of overheidsbudget, dan wel een deel ervan, wordt besteed.
- **Burgerberaad:** met een burgerberaad helpen inwoners hun volksvertegenwoordiging om beslissingen te nemen over complexe - vaak polariserende - onderwerpen. Een door loting samengestelde groep burgers doet, op basis van uitgebreide informatie en overleg, aanbevelingen over beleid.
- **Maatschappelijke initiatieven:** Hierbij wordt vanuit de stad een voorstel gedaan om een bepaald probleem in de omgeving op te lossen en wordt er met ondersteuning, financieel dan wel met de hulp van de stadsdeelregisseurs invulling gegeven aan het voorstel. De stadsdeelregisseurs hierbij de verbindende rol spelen tussen de gemeente en de stad.
- **Het uitdaagrecht (*right to challenge*):** de kern van de aanpak is dat een groep (georganiseerde) bewoners taken van gemeenten kan overnemen. Bijvoorbeeld als zij denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan. Dit kan uiteraard niet voor ieder onderwerp gelden. Zo kan er geen uitdaagrecht zijn op zaken die al in uitvoering zijn. Of als uitdaagrecht volgens de wet niet mogelijk is. Ook zaken als begroting en gemeentelijke belastingen vallen buiten het uitdaagrecht. Als gemeente staan we immers voor het algemeen belang. Los van de zaken die uitdaagrecht uitsluiten, willen we ook dat de 'uitdager' aan een aantal voorwaarden voldoet:
 - er moet een omschrijving zijn van de gemeentelijke taken die overgenomen worden
 - er moet uitleg gegeven worden waarom of hoe de uitdager deze taken beter of goedkoper kan uitvoeren
 - er moet een kostenindicatie zijn
 - de uitdager moet beschrijven hoe hij/zij wil samenwerken met de gemeente
 - tot slot moet de uitdager inzicht geven hoe hij/zij de kwaliteit op lange termijn borgt.

Niet alles is participatie. Er is niet altijd ruimte om mee te praten of mee te denken. **Geen participatie** is dan ook een optie. De gemeente behartigt het algemeen belang waar invulling aan gegeven moet worden. Dit houdt ook in dat niet op ieder gebied participatie mogelijk is. Daarom hanteren we als voorwaarde: participatie zetten we als gemeente **alleen** in als die ruimte er is. Dit draagt bij aan het scheppen van heldere kaders aan de voorkant van een proces.

En inspraak dan?

Er zijn veel raakvlakken tussen inspraak en participatie, maar ook verschillen. Wat het extra lastig maakt, is dat de termen niet voor iedereen hetzelfde betekenen. Met participatie bedoelen we het actief, vroegtijdig betrekken van belanghebbenden. Zodat zij de ruimte hebben om mee te praten, mee te beslissen, mee te bepalen of om samen te werken met degene met het idee of gemeente als dat kan.

Participatie is niet altijd mogelijk. We kennen ook uitzonderingen. Denk aan:

- het is bij of krachtens wettelijk voorschrift uitgesloten
- er is sprake van uitvoering van regelingen van hogere overheden waarbij de gemeente geen ruimte heeft om eigen afwegingen te maken
- het gaat over de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet

- het beleidsvoornemen is dermate spoedeisend dat de uitkomst van de participatie niet kan worden afgewacht. Denk aan de opvang van mensen uit oorlogsgebieden.

Belanghebbenden ervaren soms weinig ruimte om plannen alsnog te wijzigen. En dat is precies wat participatie wél moet bieden. Daarom hanteren we als voorwaarde: participatie zetten we in als gemeente **alleen** in als die ruimte er is.

In alle gevallen, met of zonder participatie in een eerder stadium, blijft het belangrijk dat belanghebbenden tot aan het besluit inspraakmogelijkheden hebben om hun mening te geven. Participatie is immers geen vervanging voor de rechtsbescherming. De mogelijkheid om bezwaar en beroep aan te tekenen blijft bestaan. Een gewenst en gehoopt effect van participatie is dat de stad zich beter gehoord voelt.

4. Wanneer zetten we participatie in?

De volgende afwegingen zijn bepalend voor onze keuze. In alle gevallen geldt dat het loont om de stad in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken als daar de ruimte voor is.

ALLEEN ALS HET KAN

Vooropgesteld: participatie heeft alleen nut als er ook inderdaad ruimte is om mee te praten, mee te beslissen of samen te werken. Kan dat niet? Dan leggen we helder uit waarom daar (nu) geen ruimte voor is. Bijvoorbeeld bij wettelijke taken waar de gemeente zelf ook geen keuze in heeft. Door hier duidelijk over te zijn, voorkomen we teleurstellingen.

Participatie kan niet altijd. Bijvoorbeeld als de gemeente vanuit een hogere overheid iets moet uitvoeren.

ALTIJD ALS HET VERPLICHT IS

In een aantal situaties is participatie verplicht is. Bijvoorbeeld bij het opstellen van een omgevingsvisie, omgevingsprogramma en omgevingsplan. Of bij bepaalde omgevingsvergunningen, voor activiteiten die niet binnen het bestemmingsplan (en straks omgevingsplan) passen: de buitenplanse activiteiten. De gemeenteraad heeft deze [lijst](#) vastgesteld op 16 november 2021.

ALS HET ONDERWERP STERK LEEFT OF ALS DE IMPACT GROOT IS

Leeft een onderwerp sterk? Vinden mensen het belangrijk? Zijn er verschillen van mening over? Dan is participatie zeker belangrijk. Denk hierbij aan projecten met een groot nimby-effect (*Not In My Backyard*).

Participatie is ook belangrijk voor en door die betrokkenen of belanghebbenden voor wie een besluit (in beleid of uitvoering) een grote impact heeft op de leefomgeving of kwaliteit van leven. Dit is ook het geval als een onderwerp nóg niet leeft, maar we wel al kunnen voorzien dat de impact groot kan zijn. De meningen hierover kunnen verschillen: wanneer ligt iets gevoelig en wanneer heeft iets een grote impact?

Voor strategische wijzigingen die impact hebben op de hele stad, zoals de omgevingsvisie of een belangrijk kaderdocument binnen het sociaal domein, wordt gekozen om een startbesluit voor te leggen aan de raad. Daarin staat uitgewerkt op welke wijze de participatie hierover gaat plaatsvinden. Voor projecten die vallen onder overkoepelend vastgesteld strategisch beleid leggen we de manier van participeren voor aan het college.

Ook als de belangen minder groot lijken, kan het relevant zijn om participatie in te zetten. Bijvoorbeeld omdat je denkt dat plannen er beter van worden of omdat je hecht aan de betrokkenheid van bepaalde groepen bij beleid. Dan kun je via participatie de stad benaderen voor hun expertise en om samen te werken. Daar staat tegenover dat participatie tijd en geld kost.

5. Wie vragen we om te participeren?

Welke belanghebbenden je bij een participatietraject betreft, verschilt van project tot project. Uitgangspunt is dat je aan het eind van het traject de meningen, standpunten en belangen van anderen zo goed mogelijk in beeld hebt. Maak bij het in beeld brengen van belanghebbenden onderscheid tussen groepen. Weet met wie je praat. Denk ook na over representativiteit van de groepen die je vraagt, en in het verlengde daarvan: over de mening van de stille meerderheid. Participatie moet niet alleen een podium bieden aan mensen met een uitgesproken mening. Bij twijfel geldt: beter 1 belanghebbende te veel dan 1 te weinig. Tijdens het project of proces kan de houding, invloed of positie van stakeholders veranderen. Er kunnen stakeholders bijkomen of juist afvallen omdat partijen gaan samenwerken of juist uit elkaar gaan omdat ze zich niet meer herkennen in een bepaalde positie.

Representativiteit versus diversiteit

Hoe je mensen ook benadert of hoeveel je er benadert; het zal nooit lukken om iedereen (in gelijke mate) aan tafel te krijgen. Van 100 procent representativiteit is dus in de praktijk nooit sprake. Dit is ook niet het doel. In de praktijk zie je vaak dat bij verschillende grotere of abstractere participatieprojecten (zoals een stadsvisie of omgevingsvisie) meestal dezelfde partijen inspreken. Om toch de verschillende belangen goed in beeld te krijgen en mee te laten wegen moet je je inspannen voor diversiteit. Zorg dat zoveel mogelijk geïnteresseerden en belanghebbenden met verschillende invalshoeken en belangen betrokken zijn. En dat de verschillende perspectieven zuiver naar voren komen en gehoord worden.

Als mensen niet mee willen doen

In alle participatietrajecten kan het voorkomen dat (groepen) mensen niet mee willen doen. Bijvoorbeeld omdat zij geen vertrouwen hebben in degene met het idee of in de gemeente, niet geïnteresseerd zijn in het onderwerp, het niet eens zijn met het proces of op voorhand tegen de plannen zijn.

Belangrijk blijft dat de initiatiefnemer probeert ook hun mening mee te nemen in het proces. Daarnaast is het belangrijk om te zorgen dat iedereen toegang blijft houden en geïnformeerd wordt over het proces. Mensen kunnen immers beslissen niet mee te doen in een participatietraject, maar iedereen houdt recht op inspraak en bezwaar. Dat recht vraagt óók om een goede informatie naar de stad.

6. Belangrijke kaders om participatie waardevol te laten zijn

In alle participatietrajecten zijn er 8 uitgangspunten van de gemeente.

De uitgangspunten zijn aangevuld met de lessen die geleerd zijn uit het participatietraject in Boschpoort in oktober 2022.

Open basishouding

De kracht van de eerste bijeenkomst, die zet de toon. Toon enthousiasme.

Inwoners, ondernemers, organisaties van Maastricht zijn betrokken bij hun stad en dat is waardevol. Dat vraagt van de gemeente en daarmee van individuele raadsleden, bestuurders en medewerkers een uitnodigende basishouding en een bereidheid hierop in te spelen. We spreken samen uit dat we ervan overtuigd zijn dat participatie ons helpt om betere plannen te maken en betere processen te doorlopen. Daarmee spreken we ook uit dat participatie ons helpt bij het bouwen aan vertrouwen tussen de gemeente en de betrokkenen in de stad.

Heldere kaders en transparante keuzes

De term cocreatie wekt misschien valse verwachtingen, hij is te open en breed

Betrokkenen en belanghebbenden weten vooraf wat ze kunnen verwachten van de gemeente en van degene die een idee wil uitvoeren. Participatieprocessen zijn daarom vooraf transparant gecommuniceerd zodat helder is wie, wat, waar, wanneer en hoe participatie vormgegeven wordt. We communiceren duidelijk over wat er gaat gebeuren en wie op welke manier betrokken wordt. Ook achteraf zijn we duidelijk over wat we hebben opgehaald en wat we hiermee gedaan hebben of gaan doen.

Iedereen doet mee en met gemak

Inzet van de collectieve intelligentie - kennis van inwoners en gemeente experts samen heeft tot betere oplossingen geleid en is dus heel waardevol geweest.

Niet iedereen kan uit de voeten met beleidsdocumenten. Goede communicatie en informatie zijn voorwaarden voor succesvolle participatie en iedereen die betrokken is moet mee kunnen praten, beslissen en samenwerken als het kan. Daarmee zorgen we bij participatie voor toegankelijke communicatie naar de stad. We kiezen voor begrijpelijk taalgebruik en voor een gerichte inzet aan communicatiekanalen. Ook in de organisatie en in de werkvormen van participatie streven we inclusiviteit na. Iedereen (binnen de doelgroep) die mee wil doen, moet mee kunnen doen. Tot slot streven we gemak na: we maken het zo makkelijk mogelijk om deel te nemen. Een informatie- of participatiebijeenkomst organiseren we bij voorkeur in de wijk of hybride en je hoeft niet in te loggen om een online vragenlijst in te vullen als daar geen reden voor is. Ook blijven we nadenken over hoe we de veranderingen in de maatschappij kunnen omarmen om de stad meer te betrekken bij participatieprocessen.

Sluit aan bij lokale structuren

Belangrijk dat je als ambtenaar die een buurt ingaat integraler kan/mag kijken. Dan heb je ook iets te bieden en wek je vertrouwen.

Maastricht bestaat uit wijken en buurten met een eigen identiteit. Waar mogelijk en nodig, sluit de manier waarop we participatie inrichten daarop aan. Het bereiken van de verschillende doelgroepen in de wijk is hierbij essentieel. Lokaal betekent uiteraard ook breder kijken dan de wijken en buurten. Afhankelijk van het thema sluiten we ook aan op de bredere bestaande structuren, zoals sportverenigingen, brancheclubs en cultuurverenigingen.

Realistisch en zakelijk

Participatie kost heel veel tijd. Die tijd moet je er wel voor hebben anders kun je onvoldoende inspelen op wat nodig is in een proces.

Participatie kan veel toevoegen, maar kost ook tijd en geld. We maken hierin realistische afwegingen. Dat betekent dat de inzet die het participatietraject vraagt in verhouding moet staan tot het doel en de kosten die in het totaal met het project gemoeid zijn. Dat is een inschattingvraagstuk: er is niet 1 lijn te trekken. Een afweging om meer of minder participatie in te zetten is bijvoorbeeld de mate van (on)omkeerbaarheid van beleid. Is iets relatief gemakkelijk weer terug te draaien als blijkt dat mensen er niet blij mee zijn? Maar ook de impact van een besluit kan leiden tot een andere afweging. Niet alleen een financiële toets is hierbij een afweging.

Lerende houding

Participatietrajecten kunnen best ingewikkeld zijn. Je leert van elke keer dat je participatie organiseert. Dit kader biedt handvatten om participatie zo goed mogelijk vorm te geven. Participatie gaat echter niet alleen over kennis, maar juist ook over ervaring. Van jezelf en van anderen. Daarom is blijven leren van en met elkaar essentieel. Dat doen we samen: raad, college, medewerkers, initiatiefnemers én de stad.

Veranderingen gaandeweg = gedeelde verantwoordelijkheid

Probeer geen ruimte te laten ontstaan voor eigen invulling. Als er iets gebeurt, leg direct uit waarom en wat je als ambtenaar in de tussentijd doet.

Het kan, zeker bij grote projecten, gebeuren dat omstandigheden veranderen. Misschien blijken bepaalde richtingen toch niet of toch wel mogelijk, is er meer of minder geld beschikbaar dan verwacht of zijn de opvattingen in de raad over gewenste uitkomsten veranderd. Om allerlei redenen kunnen de uitgangspunten die bij de start zijn uitgesproken, niet meer gelden.

Verwachtingsmanagement is de belangrijkste voorwaarde voor een goed participatietraject. En laten we daarin niet vergeten: een traject kan procesmatig goed zijn (doorlopen), maar tegelijkertijd is er geen overeenstemming of zijn partijen ontevreden. Dat betekent dat als uitgangspunten wijzigen, alle betrokkenen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om hierover in gesprek te blijven. Dat geldt voor raad, voor college, voor initiatiefnemers en voor deelnemers. Hoe eerder duidelijk is dat uitgangspunten veranderd zijn, hoe beter het proces bijgestuurd kan worden en hoe meer vertrouwen de stad zal hebben in het proces en in de uitkomst.

Organisatiestructuur

Als je dan tot een compromis komt dat maatwerk voor een buurt inhoudt, dan beland je intern in een groot gevecht.

De organisatiestructuur moet passen bij de bestaande structuren die we in Maastricht hebben. Hier zijn we nog niet, maar we werken er wel aan. Participatie is iets dat ons allemaal aan gaat. Het hoort bij ons werk en het is belangrijk keuzes te verrijken en te verbeteren om zo ook goed aan te sluiten bij de verschillende ideeën die leven in de stad. Daarom investeren we in professionals die hierbij kunnen ondersteunen. Dat is niet van vandaag op morgen geregeld. Dit past bij de organisatieverandering die wordt doorgevoerd. We verbreden daarbij van organisatiestructuur naar werkende werkvormen, processen en ondersteunende systemen.

7. Een continu leerproces door monitoren en evalueren

Van elk participatietraject leer je. Daar willen we van profiteren. We zijn een lerende gemeente. Dat leren doen we samen: raad, college, medewerkers, initiatiefnemers én de stad.

Leren als gemeente

Uiteraard leren we per project in het eigen team. Maar ook als gemeente willen we structureel leren, van én met elkaar. Om dit te borgen wordt iedere 2 jaar een bijeenkomst georganiseerd met de raad om zo de geleerde lessen te bespreken en succesvolle voorbeelden te bekijken. Dit in overeenkomst met de Omgevingswet waar ook evaluatie in is opgenomen. De verantwoordelijkheid om dit te organiseren, ligt bij de nieuwe participatieadviseurs.

In deze lessen wordt met de raad besproken hoe de gemeente bezig is met participatie en waar de aandachtspunten voor de komende periode moeten liggen. Daarbij kijken we ook nadrukkelijk naar goede voorbeelden in de regio of in het land. Zo kunnen we van elkaar (blijven) leren.

Daarnaast leren we als gemeente door in onze eigen omgeving participatie meer op de voorgrond te zetten. Trainingen actief aan te bieden en hiervoor ook de platforms (learn@maastricht) te gebruiken die we nu al kennen. Hierdoor blijven we dicht bij de reeds bestaande structuren.

Leren per project

Evalueren is terugkijken, zodat je leert om in de toekomst bij te sturen. Na ieder groot project wordt een evaluatie opgesteld door het projectteam waar nadrukkelijk het participatietraject onderdeel van uitmaakt. Dit wordt gedaan aan de hand van een standaardformulier. De bevindingen van deze evaluatie worden teruggekoppeld aan de participatieadviseur, zodat de geleerde lessen breder in de gemeente gedeeld kunnen worden.

Bij langdurige projecten kan er worden gekozen om halverwege een evaluatie in te plannen om zo inzichten op te doen en bij te sturen.

Belangrijke kwaliteitsmaatstaven

- Heeft de participatie bijgedragen aan het realiseren van de vooraf gestelde doelen?
- Heeft de participatie gezorgd dat opgaven gerealiseerd zijn door beter democratisch samenspel (een zorgvuldige(re) afweging van belangen en grotere betrokkenheid, draagvlak, invloed en wederzijds begrip en vertrouwen)?
- Heeft het proces transparant en zichtbaar plaatsgevonden?

Voor projecten die een doorlopend karakter kennen, bijvoorbeeld vergunningsaanvragen, worden ieder jaar steekproefsgewijs enkele trajecten geëvalueerd.

8. De rol van de raad bij participatie

De rol van de gemeenteraad bij participatie is niet altijd dezelfde, omdat participatie niet altijd hetzelfde is. In de verordening staan de kaders waaraan een participatietraject bij welk besluit moet voldoen. Er is wel 1 constante voor alle participatie: verwachtingsmanagement. Van tevoren moet duidelijk zijn wat de gemeenteraad verwacht van een participatietraject én wat anderen van de raad mogen verwachten. De volgende handreikingen zijn bedoeld om de raad te helpen de eigen rol en verwachtingen te formuleren.

Raad geeft richtlijnen mee voor participatie

Met dit participatiekader geeft de raad algemene richtlijnen voor participatie door de gemeente en schetst de raad richtlijnen voor initiatiefnemers. Door dit kader spreken we ook af met elkaar hoe we omgaan met participatie. Hierdoor hoeft niet alles gezien te worden door de raad. Bij grotere stadsbrede projecten kan de raad richting geven. De raad richt zich vooral op het 'wat' en 'waarom' van participatie. Het 'hoe' (de uitvoering) is aan het college en de organisatie. De raad geeft in deze richtlijnen vooraf antwoord op de volgende vragen.

- Wat is het doel van participatie? Wat wil de raad ophalen of bereiken? Wanneer beschouwt de raad participatie als goed uitgevoerd?
- Wat wordt achteraf met de resultaten gedaan?
- Zijn er belanghebbenden die de raad in ieder geval bij de participatie wil betrekken?
- Welke randvoorwaarden geeft de raad mee?

Raad geeft grenzen mee voor participatie > participatieruimte

Vooraf moet helder zijn welke ruimte er is om mee te beslissen of mee te denken. Dat betekent dat ook duidelijk moet zijn welke ruimte er niet is. Het maakt veel uit met welke vraag je participatie ingaat. Met de open vraag welke mogelijkheden ziet u voor de westelijke ontsluiting van de gemeente? Of met de al meer richtinggevende vraag welke brug heeft uw voorkeur? Of zelfs met de praktische vraag daar komt de brug, hoe moet die eruitzien? En het maakt veel uit welke randvoorwaarden daarbij gesteld worden (ieder plan is welkom of we kijken alleen naar plannen die maximaal zoveel geld kosten en binnen zoveel jaar te realiseren zijn).

9. Hoe dan?

Maastricht wil een stad van verbondenheid zijn. Verbondenheid kan ontstaan als de gemeente meer nabij is en vertrouwen geeft en laat zien. In Maastricht doen we dit door in te zetten op participatie. Maar participatie is en blijft mensenwerk. De ene keer heb je te maken met betrokkenen die graag willen en alles goed vinden en een andere keer blijkt er frustratie te zijn uit het verleden waardoor het proces vertraagd wordt. Kortom, participatie is maatwerk en is daarmee altijd voor interpretaties vatbaar.

Om dit maatwerk mogelijk te maken wordt er ingezet op meer nabijheid en integraal werken door te werken in stadsdelen. In deze stadsdelen is het mogelijk om integraler te kijken naar wat het gebied nodig heeft, en daarmee ook meer lokale kennis toe te passen. Daarnaast wordt er ingezet op het leren als organisatie, van en met elkaar. Dit doen we door een participatieadviseur aan te stellen die mee kan denken en kan adviseren.

Hoe participatie gaat verlopen en wat er exact nodig is, kunnen we niet specifiek definiëren. Wel zijn er enkele handvatten. Zo is met de vaststelling van de Omgevingswet al een richting gegeven in 'hoe groot' het participatietraject moet zijn in de vorm van een leidraad (zie bijlage b). Ook op onze website staat al informatie: [Participatie bij initiatieven | Gemeente Maastricht](#). Daarnaast zijn er goede voorbeelden binnen Maastricht beschikbaar. Dat leidt tot spelregels die we met elkaar kunnen afspreken.

Op basis van de gouden sleutels die voortgekomen zijn uit de dialoogavonden over burger- en overheidsparticipatie (in 2019) kennen we de 11 geboden van Maastricht.

1. Wees transparant.
2. Gelijkwaardigheid tussen gesprekspartners -> mensen moeten serieus genomen worden. Er moet geluisterd worden en partijen moeten openstaan voor elkaar.
3. Persoonlijk contact werkt beter.
4. Informatieverstrekking moet goed zijn: laagdrempelig, begrijpelijk, gemakkelijk te vinden, beeldend.
5. Duidelijkheid vooraf is nodig over:
 - a. de feiten en waar het proces wel en niet over gaat
 - b. de speelruimte/beslisruimte en mogelijkheden
 - c. het beginpunt
 - d. de mate van invloed die nog uitgeoefend kan worden
 - e. het kader waarover de participatie gaat.
6. Duidelijk en openheid achteraf zijn ook nodig. Waarom is een bepaalde keuze gemaakt?
7. Je kunt niet iedereen tevredenstellen. Uiteindelijk moet een besluit worden genomen.
8. Iedere deelnemer moet zich aan de gemaakte afspraken houden.
9. Ook de stad, en dus niet alleen de gemeente, mag aangesproken worden op verantwoordelijkheid.
10. Inwoners hebben een ingang nodig bij de gemeente en deze ingang moet stabiel zijn.
11. Aandacht voor doelgroepen is essentieel.

De vraag 'hoe dan?' blijft openstaan. Hieronder volgt een stappenplan dat kan dienen als leidraad. Het is aan individuele medewerkers, indien nodig ondersteund door de participatieadviseurs, om hier verder mee aan de slag te gaan en dit steeds verder uit te werken.

Begin van de participatie

Je bereidt de participatie goed voor. Want het risico kan zijn: baat het niet, dan schaadt het wél. Voordat je begint, check je de volgende zaken.

- Is er ruimte voor beïnvloeding: om mee te praten, mee te doen of mee te beslissen?
- Is er voldoende budget en tijd?
- Is er bereidheid om de plannen ook daadwerkelijk aan te passen op basis van de gegeven reacties?

Vanuit het coalitieakkoord 'Maastricht stad van verbondenheid' mag op deze vraag een positief antwoord verwacht worden. Als dat niet kan, dan vraagt dat om goede motivering.

Vervolgens doorloop je 3 processtappen.

Stap 1: analyse

Als 1e stap beantwoord je de volgende vragen.

- Waar gaat de participatie over?
- Wat is het doel van de participatie?
- Heeft er al eerder een participatietraject plaatsgevonden? Hoe ging dat? Wat heeft dat opgeleverd en wat is daarmee gedaan?
- Wat zijn de wettelijke of beleidskaders?
- Wat is de ruimte voor beïnvloeding?

- Hoeveel budget is er en hoeveel tijd is er?
- Wie hebben een belang?
- Wie moeten betrokken worden? Hoe weet je wie er betrokken moeten of willen worden?

Het maken van een goede krachtenveldanalyse is belangrijk. Hier kunnen collega's over meedenken zodat je meer te weten komt over het gebied.

Stap 2: aanpak

Een project of proces kan verschillende fases bevatten. Bijvoorbeeld: het begin van een project, de fase tijdens een project of de fase richting het einde. Daarmee kan het ook zijn dat andere partijen betrokken zijn. We bepalen op basis van de analyse in stap 1 wat het participatieniveau per fase is. Dit doe je bij voorkeur in samenspraak met belanghebbenden en in overleg met je opdrachtgever.

Er zijn in 3 niveaus van participatie:

- MEEpraten
- SAMENwerken
- MEEbeslissen.

Je kunt variëren in participatieniveaus. Tijdens het begin van een traject kan het participatieniveau anders zijn dan halverwege het traject. Of het kan per (doel)groep of onderwerp verschillen. Is er niet veel ruimte voor SAMENwerken, kies dan voor MEEpraten. Is er meer ruimte? Kies dan voor SAMENwerken of MEEbeslissen (of allebei). Doe dit ook als een intensief traject met verschillende belanghebbenden wenselijk is.

Bekijk of je de keuze voor niveau(s), instrumenten en werkvormen samen met de betrokkenen kunt maken en maak voldoende tijd en middelen vrij om de participatie zorgvuldig te doen. Zeker als het gaat om MEEbeslissen. Wees open en eerlijk over de gekozen aanpak en de mate waarin het plan samen gemaakt en aangepast kan worden. Zodat betrokkenen de juiste verwachtingen hebben en ze achteraf niet teleurgesteld zijn.

Als het participatieniveau duidelijk is, kies je - als het kan samen met de (voornaamste) belanghebbenden - de manier waarop geïnteresseerden kunnen participeren. Organiseer je een brainstorm of enquête? Komen mensen naar jou toe of ga je naar de mensen toe? Betrek je ook kinderen en jongeren? Het liefst combineer je instrumenten en zowel grootschalige als kleinschalige werkvormen, zodat je verschillende mensen bereikt. Probeer 'moeilijk bereikbare doelgroepen' ook te betrekken.

Stap 3: afspraken

Maak goede afspraken over de participatie en check de verwachtingen, zodat iedereen weet waar hij of zij aan toe is en (valse) verwachtingen bijgesteld kunnen worden. Maak helder:

- waarom voor deze vorm(en) van participatie is gekozen
- welke plannen aangepast kunnen worden en welke niet
- wie er betrokken worden
- hoe en wanneer je informeert en waarover
- hoe je met elkaar omgaat
- wanneer er een (tussentijdse) terugkoppeling komt
- wanneer er een (tussentijdse) evaluatie is
- wie de kwaliteit van het participatieproces bewaakt en hoe.

De participatiemomenten neem je op in een planning. Daarin staat wanneer je gaat communiceren over wat er gaat gebeuren, wanneer en hoe je tussentijds informeert, raadpleegt of advies vraagt en waar mensen terecht kunnen met vragen. Mensen hebben recht op informatie, ook om op gelijk kennisniveau te komen. Dit alles draagt bij aan het draagvlak voor de plannen en voorkomt onduidelijkheden tijdens het traject. Lopen de belangen erg uiteen of lopen gesprekken vast? Dan wordt gezocht naar een passende vorm om dit te doorbreken. Op basis van de situatie wordt vervolgens een besluit genomen.

Na de participatie

De participatie is goed voorbereid en uitgevoerd. Je hebt veel meningen en reacties gehoord en denkt na over de conclusies: wat zijn de punten die meegenomen moeten worden bij het vervolg? En hoe maak je daar een logisch verhaal van? Deze analyse doe je - als het kan samen - met de betrokkenen. Lukt dat niet, leg dan je voorlopige conclusies terug om te checken of het zo klopt en of je niks gemist hebt. Je kunt verder als de betrokkenen weten wat er wel en niet meegenomen wordt in het eindvoorstel, waarom die keuzes zijn gemaakt en als je hebt geluisterd naar hoe dat voor hen is. Je hebt ruimte gegeven aan de belanghebbenden en betrokkenen en hun stem niet alleen gehoord, maar ook verwerkt in de plannen. Zo maken we samen de stad!

Toch is het belangrijk om er rekening mee te houden dat een goed participatieproces niet altijd leidt tot tevredenheid bij iedereen. De uitkomsten van de besluitvorming sluiten niet altijd (helemaal) aan bij de wensen en ideeën die deelnemers geuit hebben. En als de politiek een besluit neemt, dan weegt zij altijd de ingediende ideeën en bezwaren af tegen het algemeen belang.

Na afloop van het participatieproces stel je een participatieverslag op. Geef daarin antwoord op de volgende vragen.

- Wie hebben er geparticipeerd?
- Welke individuen of groepen waren in het bijzonder betrokken? Wat was hun inbreng?
- Welke punten van de participanten zijn overgenomen en welke niet? En waarom wel/niet?
- Welke afspraken zijn gemaakt op basis van de participatie?
- Hoe tevreden zijn de participanten over het participatietraject en hun invloed? Zijn er leerpunten?

Een praktisch hulpmiddel voor participatie is *All on board* uit mei 2020, ontwikkeld door de initiatiefnemers: Peter van Minderhout, John Olders en Jack van Gelooven. Dat is een praktisch paspoort voor prettige en effectieve burgerparticipatie (zie bijlage c).

Ter afsluiting

The proof of the pudding is in the eating, zo luidt een Engels spreekwoord. De betekenis daarvan geldt nadrukkelijk voor participatie. Het voorliggend kader is bedoeld als richtinggevend hulpmiddel voor concrete participatietrajecten. Daarbinnen moet concreet vorm en inhoud aan participatie gegeven worden. Dat gaat, zoals dat nu ook al gebeurt, vaak goed. Maar niet altijd. Daar willen we van leren en die leerpunten willen we met elkaar delen. Om zo steeds beter samen te werken aan deze mooie stad van verbondenheid.